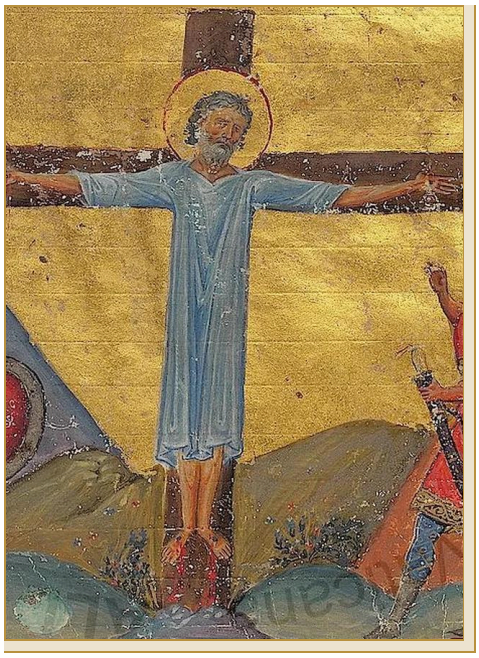

Ìtẹ̀léra Àwọn Aposteli

láti ọdọ̀ St. Anderu, Ẹni Tí A Kọ́kọ́ Pè, nípasẹ̀ Ìtẹ́ Baba Ńlá ti Gbogbo Ayé ní Constantinople, títí di òní

ní ìlà ti

Bíṣọ́ọ̀bù [*]

Garland F. Byers, Jr., J.D., D.D.[‡]

Bíṣọ́ọ̀bù sí Àwọn Orílẹ̀-èdè, lábẹ́ Àṣẹ Aposteli

1. St. Anderu, Ẹni Tí A Kọ́kọ́ Pè, Aposteli àti Ajẹ́rìíkú [CO]

Kristi pè é ní nǹkan bí ọdún 30 Lẹ́yìn Kristi
a dárúkọ rẹ̀ nínú Ìwé Mímọ́: òun ni ẹni àkọ́kọ́ tí ó tọ Kristi lẹ́yìn, ó sì mú Simoni Peteru arákùnrin rẹ̀ wá sọ́dọ̀ rẹ̀ (Johanu 1:40–42); a kà á mọ́ Àwọn Méjìlá (Matiu 10:2)

Ìlà ìtẹ̀léra àwọn aposteli yìí nà láti ọdọ̀ Aposteli Anderu, ní nǹkan bí ọdún 30 Lẹ́yìn Kristi, títí di òní: ó jẹ́ ọdún 1,996 ní ọdún 2026.

Ìtẹ̀léra láti ọdọ̀ St. Anderu dé ọdọ̀ Germanus V, Baba Ńlá ti Gbogbo Ayé, tẹ̀lé àkọsílẹ̀ àwọn bíṣọ́ọ̀bù àti àwọn baba ńlá tí Ìtẹ́ Baba Ńlá ti Gbogbo Ayé ní Constantinople ń pa mọ́: àkọsílẹ̀ kan náà ni Ìtẹ́ Baba Ńlá ti Gbogbo Ayé fi ń tọ ìtẹ̀léra àwọn aposteli tirẹ̀ lọ títí dé ọdọ̀ St. Anderu, Ẹni Tí A Kọ́kọ́ Pè.

A ṣe ìyàsọ́tọ̀ sí ipò bíṣọ́ọ̀bù láti ọdọ̀ ẹnìkan sí ẹni tí ó tẹ̀lé e, nípasẹ̀ àwọn ìjọ tí a dárúkọ wọn nísàlẹ̀ yìí.

A tún ń bọlá fún àwọn bíṣọ́ọ̀bù kan nínú ìlà yìí gégé bí ẹni mímọ́. Àwọn àmì tí ó wà légbèé orúkọ wọn jẹ mọ́ ìwà mímọ́ ìgbésí ayé nìkan. Wọn kò ní í ṣe pẹ̀lú bí ìyàsọ́tọ̀ kankan ti tọ́ tó: ipò olúkúlùkù bíṣọ́ọ̀bù tí a kọ orúkọ rẹ̀ sílẹ̀ nínú ìtẹ̀léra náà dọ́gba pẹ̀lú ti àwọn yòókù, yálà a ń bọlá fún un gégé bí ẹni mímọ́ tàbí a kò bọlá fún un bẹ́ẹ̀.

St. Ẹni mímọ́: ẹni tí Ìjọ kan ń bọlá fún ní gbangba pé ó gbé ìgbésí ayé ìwà mímọ́ tí ó tayọ, pé ó sì wà lọ́dọ̀ Ọlọ́run nísinsin yìí, tí Ìjọ náà sì ń ṣe ìrántí rẹ̀ nínú kàlẹ́ńdà rẹ̀. Nínú Ìjọ ìjímìjí, ìyìn àwọn onígbàgbọ́ àti ti àwọn bíṣọ́ọ̀bù wọn ni a fi ń mọ àwọn

ẹni mímọ́; léyìn náà, nípa kíkéde wọn ní ẹni mímọ́ lọ́nà àṣẹ nínú Ìjọ Kátólîìkì ti Romu, àti nípa ṣíṣe wọ́n lógo nínú Ìjọ Orthodox ti Ìlà Oòrùn.

Ẹ.Ì. Ẹni Ìbùkún: nínú Ìjọ Kátólîìkì ti Romu, ẹni tí a ti kéde ní ẹni ìbùkún, ìgbésẹ̀ àṣẹ tí ó ń ṣáájú kíkéde ẹni náà ní ẹni mímọ́.

C Ìjọ Kátólîìkì ti Romu ń bọlá fún un gẹ́gẹ́ bí ẹni mímọ́ tàbí ẹni ìbùkún.

O Ìjọ Orthodox ti Ìlà Oòrùn ń bọlá fún un gẹ́gẹ́ bí ẹni mímọ́.

CO Ìjọ Kátólîìkì ti Romu àti Ìjọ Orthodox ti Ìlà Oòrùn méjèèjì ń bọlá fún un gẹ́gẹ́ bí ẹni mímọ́.

Pupa Ajẹ́rìíkú: ẹni tí ó fi ẹ̀mí rẹ̀ lélẹ̀ nítorí ìgbàgbọ́.

Àwọn Ìjọ kì í fìgbà gbogbo fohùn ṣọ̀kan lórí ẹni tí ó jẹ́ ẹni mímọ́. Ìjọ kan lè máa bọlá fún ẹni tí òmíràn kò bọlá fún, àwọn àmì náà sì ń fi Ìjọ tí ó ń bọlá fún olúkúlùkù wọn hàn.

Constantinople

Ìtẹ́ Byzantium, tí ó di Constantinople léyìn náà, èyí tí ó ka St. Anderu Ẹni Tí A Kọ́kọ́ Pè sí olùdásílẹ̀ rẹ̀. Àwọn bíṣọ́ọ̀bù àti àwọn baba ńlá láti ọdọ̀ St. Staki, ẹni tí St. Anderu yàn, dé ọdọ̀ Germanus V; nígbà tí ó jẹ́ baba ńlá ni a ya Kristofor Kisi sọ́tọ̀ ní bíṣọ́ọ̀bù ti Ìtẹ́ Baba Ńlá ti Gbogbo Ayé, ní ọdún 1916.

2. St. Staki CO 38
3. Onesimus 54
4. Polycarp I 69
5. Plutarch 89
6. Sedecion 105
7. Diogenes 114
8. Eleutherius 129
9. Felix 136
10. Polycarp II 141
11. Athenodorus 144
12. Euzois 148
13. Laurence 154
14. Alypius 166
15. Pertinax 169
16. Olympianus 187
17. Mark I 198
18. Philadelphus 211
19. Cyriacus I 214
20. Castinus 230
21. Eugenius I 237
22. Titus 242
23. Dometius 272
24. Rufinus I 284
25. Probus 293
26. St. Metrophanes CO 306
27. St. Alexander CO 314
28. St. Paul I CO *Ajẹ́rìíkú* 337
29. Eusebius 339
30. Macedonius I 342
31. Eudoxius 360
32. Evagrius 370
33. Demophilus 370
34. St. Gregory ti Nazianzus CO 379
35. St. Nectarius CO 381
36. St. John Chrysostom CO 398
37. Arsacius 404
38. St. Atticus CO 406
39. Sisinnius I 426

40. Nestorius 428
41. Maximian 431
42. St. Proclus CO 434
43. St. Flavian CO *Ajẹ́rìíkú* 446
44. St. Anatolius CO 449
45. St. Gennadius I CO 458
46. Acacius 472
47. Fravitta 489
48. Euphemius 490
49. Macedonius II 496
50. Timothy I 511
51. John II 518
52. Epiphanius 520
53. Anthimus I 535
54. St. Menas CO 536
55. St. Eutychius CO 552
56. John III 565
57. St. John IV CO 582
58. Cyriacus II 596
59. Thomas I 607
60. Sergius I 610
61. Pyrrhus 638
62. Paul II 641
63. Peter 654
64. Thomas II 667
65. John V 669
66. Constantine I 675
67. Theodore I 677
68. George I 679
69. Paul III 688
70. Callinicus I 693
71. Cyrus 706
72. John VI 712
73. St. Germanus I CO 715
74. Anastasius 730
75. Constantine II 754
76. Nicetas I 766
77. St. Paul IV CO 780
78. St. Tarasius CO 784
79. St. Nicephorus I CO 806
80. Theodotus I 815
81. Anthony I 821
82. John VII 837
83. St. Methodius I CO 843
84. St. Ignatius CO 847
85. St. Photius O 858
86. Stephen I 886
87. Anthony II 893
88. St. Nicholas I CO 901
89. Euthymius I 907
90. Stephen II 925
91. Tryphon 928
92. Theophylact 933
93. Polyeuctus 956
94. Basil I 970
95. Anthony III 974
96. Nicholas II 984
97. Sisinnius II 996
98. St. Sergius II CO 1001
99. St. Eustathius CO 1019
100. Alexius Stoudites 1025
101. Michael I Cerularius 1043
102. St. Constantine III O 1059
103. St. John VIII Xiphilinos O 1064
104. St. Cosmas I O 1075
105. Eustratius Garidas 1081
106. Nicholas III Grammatikos 1084
107. John IX 1111

108. St. Leo [O] 1134
109. St. Michael II [O] 1143
110. Cosmas II 1146
111. Nicholas IV 1147
112. Theodotus II 1151
113. Neophytus I 1154
114. Constantine IV 1154
115. Luke Chrysoberges 1157
116. Michael III 1170
117. Chariton 1178
118. Theodosius I 1179
119. Basil II Kamateros 1183
120. Nicetas II Mountanes 1186
121. Dositheus 1189
122. Leontius 1189
123. George II Xiphilinos 1191
124. John X Kamateros 1198
125. Michael IV Autoreianos 1208
126. Theodore II 1213
127. Maximus II 1216
128. Manuel I 1217
129. Germanus II 1223
130. Methodius II 1240
131. Manuel II 1243
132. St. Arsenius [O] 1254
133. Nicephorus II 1260
134. Germanus III 1265
135. St. Joseph I [O] 1266
136. John XI 1275
137. Gregory II 1283
138. St. Athanasius I [O] 1289
139. John XII 1294
140. Nephon I 1310
141. John XIII 1315
142. Gerasimus I 1320
143. Isaias 1323
144. John XIV 1334
145. Isidore I 1347
146. St. Callistus I [O] 1350
147. Philotheus 1353
148. Macarius 1377
149. Nilus 1380
150. Antony IV 1389
151. St. Callistus II [O] 1397
152. Matthew I 1397
153. Euthymius II 1410
154. Joseph II 1416
155. Metrophanes II 1440
156. Gregory III 1445
157. Athanasius II 1450
158. Gennadius II Scholarios 1454
159. Isidore II 1456
160. Joasaph I 1462
161. Mark II 1466
162. Symeon I 1466
163. St. Dionysius I [O] 1466
164. Raphael I 1475
165. St. Maximus III [O] 1476
166. St. Nephon II [O] 1486
167. Maximus IV 1491
168. Joachim I 1498
169. Pachomius I 1503
170. Theoleptus I 1513
171. St. Jeremias I [O] 1522
172. Joannicius I 1524
173. Dionysius II 1546
174. Joasaph II 1556
175. Metrophanes III 1565

176. Jeremias II 1572
177. Pachomius II 1584
178. Theoleptus II 1585
179. Matthew II 1596
180. Gabriel I 1596
181. Theophanes I 1596
182. Meletius I 1597
183. Neophytus II 1602
184. Raphael II 1603
185. Cyril I Lucaris 1612
186. Timothy II 1612
187. Gregory IV 1623
188. Anthimus II 1623
189. Cyril II Kontares 1633
190. Athanasius III Patelaros 1634
191. Neophytus III 1636
192. Parthenius I 1639
193. Parthenius II 1644
194. Joannicius II 1646
195. Cyril III 1652
196. Paisius I 1652
197. St. Parthenius III [O] *Ajẹ́rìíkú* 1656
198. Gabriel II 1657
199. Parthenius IV 1657
200. Dionysius III 1662
201. Clement 1667
202. Methodius III 1668
203. Dionysius IV 1671
204. Gerasimus II 1673
205. Athanasius IV 1679
206. James 1679
207. Callinicus II 1688
208. Neophytus IV 1688
209. Gabriel III 1702
210. Neophytus V 1707
211. Cyprianus 1707
212. Athanasius V 1709
213. Cyril IV 1711
214. Cosmas III 1714
215. Jeremias III 1716
216. Callinicus III 1726
217. Paisius II 1726
218. Seraphim I 1733
219. Neophytus VI 1734
220. Cyril V 1748
221. Callinicus IV 1757
222. Seraphim II 1757
223. Joannicius III 1761
224. Samuel 1763
225. Meletius II 1768
226. Theodosius II 1769
227. Sophronius II 1774
228. Gabriel IV 1780
229. Procopius 1785
230. Neophytus VII 1789
231. Gerasimus III 1794
232. St. Gregory V [O] *Ajẹ́rìíkú* 1797
233. Callinicus V 1801
234. Jeremias IV 1809
235. Cyril VI 1813
236. Eugenius II 1821
237. Anthimus III 1822
238. Chrysanthus 1824
239. Agathangelus 1826
240. Constantius I 1830
241. Constantius II 1834
242. Gregory VI 1835
243. Anthimus IV 1840

244. Anthimus V 1841
245. Germanus IV 1842
246. Meletius III 1845
247. Anthimus VI 1845
248. Cyril VII 1855
249. Joachim II 1860
250. Sophronius III 1863
251. Joachim III 1878
252. Joachim IV 1884
253. Dionysius V 1887
254. Neophytus VIII 1891
255. Anthimus VII 1895
256. Constantine V 1897
257. Germanus V 1913

Àlùbàníànì àti Amẹ́ríkà

Láti ọdọ Kristofor Kisi, tí a yà sọ́tọ̀ ní Constantinople ní ọdún 1916, tí ó sì di Bíṣọ́ọ̀bù Àgbà ti Àlùbàníànì lẹ́yìn náà, ẹni tí a kọ orúkọ rẹ̀ ṣáájú ni ó ya olúkúlùkù bíṣọ́ọ̀bù sọ́tọ̀. Pẹ̀lú Bíṣọ́ọ̀bù Hierotheos, aṣojú Ìtẹ́ Baba Ńlá ti Gbogbo Ayé, Kisi ya Theofan (Fan) Noli sọ́tọ̀ ní Korçë ní ọdún 1923.

258. Kristofor Kisi 1916
259. Theofan (Fan) Noli 1923
260. William Henry Francis Brothers 1934
261. Joseph John Skureth 1966
262. Nils Bertil Alexander Persson 1989
263. Samuel Guido, Jr. 2004

264.

Garland F. Byers, Jr.

2013

Oyè Mímọ́

Ìyàsímímọ́
17 Oṣù Ògún 2008, nípa gbígbé ọwọ́ lé, ní St. Paul's Lutheran Orthodox Chapel, Palmerton, Pennsylvania.

Ìyàsọ́tọ̀ sí Oyè Mímọ́ ti Bíṣọ́ọ̀bù
20 Oṣù Ìgbé 2013, nípa gbígbé ọwọ́ lé nígbà ayẹyẹ Oúnjẹ Alẹ́ Mímọ́, ní St. Paul's Lutheran Orthodox Chapel, tí ó ṣe ìpàdé rẹ̀ ní ọjọ́ náà ní American Legion Post 16, Slatington, Pennsylvania.

Olórí ẹni tí ó yà á sọ́tọ̀
Ẹni Ọ̀wọ̀ Jùlọ Samuel Guido, Jr.

Àwọn tí ó bá a yà á sọ́tọ̀
Bíṣọ́ọ̀bù Bradley A. Varvil
Bíṣọ́ọ̀bù Michael Byus
Bíṣọ́ọ̀bù James Thompson

Iṣẹ́ Ìsìn

A yà á sọ́tọ̀ sí Oyè Mímọ́ ti Bíṣọ́ọ̀bù ní 20 Oṣù Ìgbé 2013, nínú Lutheran Orthodox Church, Inc., níbi tí ó ti sìn lẹ́yìn náà gẹ́gẹ́ bí Bíṣọ́ọ̀bù Àgbà ti Ẹkùn Ìjọ Western North Carolina. Bíṣọ́ọ̀bù Byers kò ní àjọṣepọ̀ kankan pẹ̀lú ẹgbẹ́ náà mọ́.

Dókítà ninú Ẹ̀kọ́ Ìmọ̀ Ọlọ́run (*honoris causa*), tí Lutheran Orthodox Church, Inc. fi fún un ní 20 Oṣù Ìgbé 2013.

Àwọn ìwé ẹ̀rí ìyàsímímọ́ àti ìyàsọ́tọ̀, pẹ̀lú àwọn fọ́tò ìyàsọ́tọ̀ náà, wà ní ojú ìwé Nípa Bísọ́ọ̀bù.

Gbogbo ẹsẹ Ìwé Mímọ́ ní èdè Yorùbá tí a fà yọ ní ojú ìwé yìí ni a mú láìyí ohunkóhun padà láti inú *Biblica® ní oore ọ̀fẹ́ láti lo Bíbélì Mímọ́ ní Èdè Yorùbá Òde-Òní™*. Orísun: ebible.org/yor. Àmì mẹ́ta (...) ń fi ibi tí a ti fo apá kan sílẹ̀ hàn.

Biblica® ní oore ọ̀fẹ́ láti lo Bíbélì Mímọ́ ní Èdè Yorùbá Òde-Òní™ Ẹ̀tọ́ àdàkọ © 2009, 2017 Biblica, Inc. Biblica® Open Yoruba Contemporary Bible™ Copyright © 2009, 2017 by Biblica, Inc. "Biblica" ni àmì ìdámọ̀ tí Biblica, Inc. fi sílẹ̀ ní United States Patent àti ní ilé iṣẹ́ tí wọ́n ti ń fúnni ní àmì ìdámọ̀. Gba àṣẹ kí o tó lòó. "Biblica" is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

A ṣe àgbékalẹ̀ iṣẹ́ yìí lábẹ́ àkóso ti Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). Láti rí ẹ̀dà ìwé àṣẹ, lọ sí http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0 tàbí kí o kọ lẹ́tà ránṣẹ́ sí Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this license, visit http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0 or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Kíkàn St. Anderu mọ́ àgbélébùú, àwòrán kékeré láti inú Menologion ti Basil II, Constantinople, ní nǹkan bí ọdún 1000 Lẹ́yìn Kristi, Vatican Library (Vat. gr. 1613). Láti orí Wikimedia Commons, ohun ìní gbogbo ènìyàn; a gé etí rẹ̀, a sì yí ìtóbi rẹ̀ padà láti ara ti ìpilẹ̀ṣẹ̀.